

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3329/2020. (VIII. 5.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Gfv.V.30.045/2019/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Az indítványozó bank (képvisele: dr. Nagy András ügyvéd, Gárdos Mosonyi Tomori Ügyvédi Iroda) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLl. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Kérte az Alkotmánybíróságtól a Kúria Gfv.V.30.045/2019/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését az Alaptörvény XIII. cikk (1)–(2) bekezdésének sérelmére hivatkozva.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy az alábbiakban foglalható össze.
- [3] A líbiai megrendelő és egy magyar vállalkozó között építési vállalkozási szerződés jött létre. A megrendelő a vállalkozó részére előleget fizetett, melyet a megrendelő javára szóló bankgarancia biztosított. A bankgarancia egy többszereplős viszontgarancia láncolat eredményeként jött létre. Az indítványozó ezen garancialáncolat egyik alanya és az indítvány alapjául szolgáló ügy alperese. Az Egyesült Nemzetek Szervezete Biztonsági Tanácsának 1970. (2011) számú határozatával és az Európai Unió a Tanács 2011/127/KKBP határozatával, valamint a Tanács 204/2011/EU rendeletével embargó intézkedések kerültek bevezetésre egyes líbiai magánszemélyekkel, jogi személyekkel és szervezetekkel szemben. A 204/2011/EU rendelet melléklet tiltólistáján szerepelt a megrendelő, valamint bizonyos időintervallumban az indítványozó is. A megrendelő az embargó ideje alatt több alkalommal megpróbálta lehívni a bankgaranciát indítványozótól, és az indítványozó is megkísérelte lehívni a garanciát a jelen üggyel érintett per felperesétől. A felperes egy garancialevél szabályosságát elismerte, de kifizetésre nem került sor a 204/2011/EU rendeletre hivatkozással és a továbbiakban sem került sor kifizetésre az embargóra hivatkozva. A garanciaszerződés más szereplői között lefolytatott perben a bíróság megállapította, hogy a 204/2011/EU rendelet hatálya a megrendelő és a vállalkozó által kötött szerződésre kiterjed.
- [4] A felperes keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy a garanciaszerződés megszűnt, így fizetési kötelezettség nem terheli. A garanciaszerződés 2013. augusztus 30-án járt le, és az embargós intézkedések miatt kifizetésre nem volt jogi lehetőség. Az elsőfokú bíróság megállapította a garanciaszerződés megszűnését és kifejtette, hogy az indítványozó és a megrendelő részére fizetést eszközölni az embargós rendelkezések miatt nem lehetett. A másodfokon eljáró bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperes keresetét elutasította, mert a megállapítási per feltételei nem álltak fenn.
- [5] A felülvizsgálati eljárást lefolytató Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A Kúria egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy az embargós rendelkezéseknek nem célja az érintettek tulajdontól való megfosztása. A Kúria vizsgálta a perben vitatott követelések érintettségét az embargós szabályokkal összefüggésben és megállapította, hogy a tulajdonjogi igényekkel szemben más megítélés alá esnek azok a pénzeszközök vagy gazdasági erőforrások, szerződéses követelések, melyek nem tartoznak a tulajdonjog körébe. A Kúria szerint ezekre legfeljebb, mint vagyoni várományra alapítható kötelmi jogi igény. Az ilyen követelés teljesítésének tiltása azonban azzal járhat, hogy ezektől az igényektől a jogosult elesik, mert ha a szerződéses kötelezettség teljesítésének időpontja előtt nem oldják fel az embargós rendelkezéseket, akkor a határidő lejártával a kötelezett szabadul a kötelemből, ugyanis az embargós szabályok automatikusan nem hosszabbítják meg a teljesítési határidőt. A Kúria ítéletében arra a megállapításra jutott, hogy a perbeli esetben az embargós szabályok kizárták a kötelezettség teljesítését, sőt a 204/2011/EU rendelet módosítása a meghosszabbítási igények teljesítését is megtiltotta. A Kúria a megállapítási per feltételei körében,

a felperes jogainak a megóvása érdekében kifejtett érvelését elfogadta, és a per tárgyát tekintően megállapította, hogy az embargós rendelet mint imperatív norma hatást gyakorol a polgári jogi jogviszonyra. A garanciavállalás lejártáig nem került le a tiltólistáról a megrendelő, és mivel az embargós szabályok nem célozzák az érintett polgári jogi jogviszonyok meghosszabbítását, szükséges a kötelelem megszűnésének a megállapítása, hogy később se keletkezzen olyan helyzet, mely a garancia kifizetését lehetővé tenné.

- [6] 2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria felülvizsgálati ítélete sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt tulajdonhoz való jogát. Az indítvány szerint a kúriai ítélet azzal, hogy a garancialáncolat egyik eleménél megállapította azt, hogy nem kerülhet sor a szerződés teljesítésére, megszakította a garancialáncolatot, és ezzel a felek közötti vagyoni egyensúlyt felborította. Emellett a Kúria olyan értelmezés tulajdonított az uniós embargós szabályoknak, amely a tulajdonhoz való jog sérelmét eredményezte.
- [7] Az indítványozó az alkotmánybírói gyakorlat alapján a garanciaszerződésből eredő követelést az alkotmányos tulajdon körébe tartozónak tekinti, érveket fogalmazott meg azzal kapcsolatban, hogy megszerzett tulajdonnak is és várománynak is minősülhet, ugyanis a jogviszony alapján a garantőr a viszontgarancia kibocsátásával egy visszavonhatatlan fizetési kötelezettséget vállalt az indítványozóval szemben, amely várományosi pozíció tovább erősödött a Kúria által is elismert jogszerű lehívással. A Kúria alaptörvény-ellenesen korlátozta az indítványozó tulajdonhoz való jogát azzal, amikor a perbeli igényt legfeljebb kötelmi igénynek minősítette, és elhatárolta a polgári jogi tulajdonjogi igényektől. Az embargós szabályok a perbeli kötelmi jogi igényre olyképpen hatnak ki, hogy az embargó alatt akár el is lehet esni a szerződéses igénytől. Az indítványozó szerint a Kúria nem vette figyelembe az alkotmányos és a polgári jogi tulajdon közötti különbségeket, valamint az uniós joggyakorlatot, és ezáltal alaptörvény-ellenesen korlátozta a tulajdonhoz való jogát, amelybe a szerződéses pozíciója is beletartozik.
- [8] Az ügyben a támadott ítéletben ellenérdekű fél beadványokat nyújtott be, melyek szerint az alkotmányjogi panasz megalapozatlan, mert álláspontja szerint az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a garanciaszerződésből eredő követelés nem tartozik az alkotmányos tulajdon védelmi körébe, és a Kúria döntése összhangban van mind az Alkotmánybíróság mind az Európai Bíróság gyakorlatával.

II.

- [9] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.
(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

III.

- [10] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek.
- [11] Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben nyújtotta be az alkotmányjogi panaszt. A támadott döntés az ügy érdemében hozott, rendes jogorvoslattal nem támadható, peres eljárásban hozott kúriai ítélet. Az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel a támadott ítélettel lezárt eljárásban alperes volt – fennáll, és az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog, a tulajdonhoz való alapjog sérelmére hivatkozott.
- [12] A kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek eleget tesz, tartalmazza ugyanis azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására (Abtv. 27. §), továbbá azt, amely az indítványozók indítványozói jogosultságát megalapozza; az eljárás megindításának indokait (a bíróság döntése alkotmányos alapjog sérelmét okozta), az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét; az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírósági döntést; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [XIII. cikk (1)–(2) bekezdései]. Az indítvány indokolást tartalmaz arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági döntés az indítványozó álláspontja szerint miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésé-

vel. Az indítvány végül kifejezett kérelmet terjeszt elő arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági döntés alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt.

- [13] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az egyéb törvényi feltételeknek megfelelő alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre utaljon. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik. A két feltétel alternatív jellegű, bármelyiknek a fennállása megalapozza a panasz befogadását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. Az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a jelen ügy kapcsán alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, és ezért érdemben vizsgálendő, hogy az indítvánnyal érintett jogviszony az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való alkotmányos alapjog védelme alá tartozik-e és amennyiben igen, akkor az indítványozó által előadott érvek megalapozzák-e az alapvető joga sérelmének a megállapítását. Mindezekre tekintettel, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt befogadta.
- [14] Az előadó alkotmánybíró az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjesztette a tanács elé.
- [15] 2. Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [16] Az Alkotmánybíróság röviden áttekintette a tulajdonhoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát. Az Alaptörvény az alapvető jogoknak és kötelezettségeknek az alapvető szabályait alkotja meg, a részletes szabályok meghozatalára az Alaptörvény – az I. cikk (3) bekezdése keretei között – a törvényhozót hatalmazza fel. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez, az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdése pedig a tulajdon elvonására vonatkozik. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdéséig eddig több alkotmánybírósági határozat értelmezte: „A tulajdon jogi fogalmát és tartalmát általában nem közvetlenül az Alaptörvény, hanem a más jogi normák határozzák meg. Az Alaptörvény által védett jogok körét és tartalmát ugyanakkor az Alaptörvény alapján kell megállapítani. Ez az ellentmondás nehézséget jelent a tulajdonként védett jogosítványok meghatározásakor. Az ellentmondás úgy oldható fel, hogy az Alaptörvény tulajdonhoz való alapjogként a jogszabályok által meghatározott tartalommal elismert, konkrét időpontban fennálló konkrét jogosítványokat védi: a törvényhozás a tulajdonhoz való alapvető jog alapján általában köteles tiszteltben tartani azokat a jogosultságokat, amelyek az alkotmányos értelemben vett tulajdonhoz való alapvető jog összetevői.” {25/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [55]; idézi: 3050/2020. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [19]} Az Alaptörvény az alkotmányos tulajdon körében törvényben meghatározott jogosultságokat véd azzal, hogy az Alkotmánybíróság az egyes esetek eldöntése kapcsán más alapvető jogok és alkotmányos értékekkel együtt szemlélve még a tulajdonjog alkotmányos védelmi körébe vont további jogi pozíciókat. Ebből következik, hogy az Alaptörvény XIII. cikke a már megszerzett tulajdont, illetve kivételes esetekben a tulajdoni várományokat védi {például: 10/2001. (IV. 12.) AB határozat, ABH 2001, 123; 3209/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [64]–[65]; 3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [34]; 3/2020. (I. 3.) AB határozat, Indokolás [79]}.
- [17] A tulajdonjog alkotmányos védelmének a polgári jogi tulajdonon kívüli, egyéb vagyoni értékű jogokra való kiterjesztése mögött a tulajdonnak az egyén autonómia-védő funkciója áll [vö. 64/1993. (XII. 22.) AB határozat]. A várományokra vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlat azt mutatja, hogy az Alkotmánybíróság egyrészt nem általánosságban a várományokra, hanem főként a közjogi várományokra, például a társadalombiztosítási jogosultságokra vonatkozó várományokra terjesztette ki a tulajdon alapjogi védelmét, amelyek az érdekeltek ellenszolgáltatásán, azaz járulékfizetésén alapulnak {3209/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [66]}. A tulajdoni váromány ugyanakkor kizárólag akkor részesül alapjogi védelemben, ha jogszabályon alapul {23/2013. (IX. 25.) AB határozat, Indokolás [74]; 3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [34]; 3021/2017. (II. 17.) AB határozat, Indokolás [62]; 3209/2017. (IX. 13.) AB határozat, Indokolás [20]; 3128/2020. (V. 15.) AB határozat, Indokolás [55]}.
- [18] Az Alkotmánybíróságnak azt a kérdést kellett eldöntenie, hogy az indítványozó által alaptörvény-ellenesnek tartott ítélet alapjául szolgáló jogviszony az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében garantált tulajdonhoz való jog védelmi körébe tartozó jogviszony-e. Ennek megválaszolását követően lehet érdemben vizsgálni a támadott ítélet alaptörvény-ellenesnek tartott megállapításait.
- [19] A támadott kúriai ítélet tényállása szerint az indítványozó jogviszonya egy vállalkozási szerződés biztosítékeként megkötött garanciaszerződés, amely egy viszontgarancia-láncolat egyik eleme. Az Alkotmánybíróság egyetért a Kúria azon megállapításával, hogy a vizsgált jogviszony kötelmi jogi, szerződésen alapuló jogviszony.

A garancialáncolat elemei is külön-külön kötelmi jogi, azon belül szerződéses jogviszonyok és együttesen nyújtanak egy másik szerződéshez önálló szerződésként biztosítékot. A vizsgált garanciaszerződés fizetési kötelezettséget tartalmaz a szerződésben meghatározott körülmények beállta esetére. A támadott ítélet tényállása szerint a vállalkozási szerződés megszegésének biztosítékeként kötött garanciaszerződés a felek döntése alapján került megkötésre. Az ügyben vizsgált jogviszony – ahogy azt a Kúria ítélete is rögzíti – kötelmi jogi jelleggel bír, és az indítvány alapjául szolgáló jogviszony nem minősül megszerzett tulajdonnak és nem rendelkezik a fent bemutatott alkotmánybírói gyakorlat alapján sem olyan közjogi, sem olyan tulajdonjogi várományi jellemzőkkel, amelyek az alkotmányos tulajdonvédelem körébe sorolhatóak.

- [20] 3. Az Alkotmánybíróság ezért arra a következtetésre jutott, hogy a jelen ügyben támadott bírói döntés tartalma és a tulajdonhoz való alapjog alkotmányos védelmi köre között – az indítványban kifejtett indokok alapján – nincs érdemi összefüggés. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az érdemi alkotmányossági összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi {3176/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [24]}. Ezért az Alkotmánybíróság a tulajdonhoz való jog sérelmére alapított indítványt elutasította.

Budapest, 2020. július 14.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírói ügyszám: IV/1292/2019.

